

ТАҒАДАҒЫ ҚАЗАЛЫ

№55
(2433)
Сәрсенбі
22 шілде
2026 жыл
Газет
2003 жылдың
5 қаңтарынан
шығады

Аймақтық
ақпараттық-
танымдық
басылым

ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫНА ТАРАЙТЫН ГАЗЕТ

АУДАН ӘКІМІ АЗИЯ ЧЕМПИОНЫН ҚАБЫЛДАП, ҚҰРМЕТ КӨРСЕТТІ

Аудан әкімі Алмасбек Есмаханов Индонезия елінің астанасы Джакарта қаласында өткен бокстан жастар мен жасөспірімдер арасындағы Азия чемпионатында көк Туымызды көкте желбіретіп, алтын медальді жеңіп алған қазалық спортшы Зарина Толыбай мен оның бапкері Руслан Жолбарысовты қабылдап, құрмет көрсетті.

- Бүгін біз туған өлкеміздің мақтанышына айналған, халықаралық аренада көк Туымызды желбіретіп, Әнұранымызды шырқатқан дарынды спортшы Толыбай Зарина Өмірбекқызын ресми қабылдауға жиналып отырмыз. Еңалдымен, Сізді Индонезияның астанасы Джакарта қаласында өткен бокстан жастар мен жасөспірімдер арасындағы Азия чемпионатындағы жарқын жеңісіңізбен шын жүректен құттықтаймын! Бұл – тек жеке жеңіс емес, бұл – Қазалы ауданының, Сыр өңірінің, барша Қазақстанның мерейін үстем еткен үлкен жетістік.

Зарина туған жердің тәрбиесін бойына сіңірген, еңбекқорлығы мен қайсарлығының арқасында халықаралық деңгейде

мойындалған жас спортшы. Оның бүгінгі жеңісі тынымсыз еңбектің, табанды жаттығудың, жеңіске деген жігердің жемісі. Осы орайда, чемпионды тәрбиелеп өсірген ата-анасына, алғашқы бапкері Руслан Жолбарысовқа, бүгінгі жаттықтырушыларына, ұстаздары мен спорт саласының барлық мамандарына зор алғысымды білдіремін.

Президентіміз Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев «Спортшыларымыздың ерлігі – ел рухын көтеретін, ұлт бірлігін нығайтатын маңызды фактор» деп атап өткен болатын. Сіздің жеңісіңіз осы сөздің жарқын

дәлелі. Жанқиярлық еңбегіңіз бен табандылығыңыздың нақты нәтижесі. Алдағы уақытта да биік белестерді бағындырып, еліміздің спорт саласын жаңа деңгейге көтеретініңізге сеніміміз мол, - деді аудан әкімі Алмасбек Әбілқасымұлы.

Аудан басшысы Азия чемпионатында топ жарып, ел мерейін үстем еткен жерлесіміз Зарина Толыбайға аудан әкімінің Құттықтауы мен 300000 теңгенің қаржылай сертификатын, бапкері Руслан Жолбарысовқа Алғыс хат пен 100 000 теңгенің сертификатын табыстап, барша Қазалы жұртшылығының атынан жеңістерімен құттықтады.

Қабылдауда Қазалы ауданының құрметті азаматы, «Ерен еңбегі үшін» медалі мен «Құрмет» орденінің иегері Қасқырбай Әлімбаев, аудандық мәслихаттың төрағасы Ғазиз Әліш, ардагер спортшы Қуанған Бөкен сөз сөйлеп, чемпионның жеңісі барша қазақ жұртына ортақ жеңіс екенін айтып, жылы лебіздерін жеткізді.

Жиында чемпионның бапкері Руслан Жолбарысов пен Азия чемпионы Зарина Толыбай барша қазалылықтардың көрсеткен құрметіне шынайы алғыстарын білдірді.

Чемпионды қабылдау шарасының соңында аудандық ардагерлер кеңесінің төрағасы Оразғали Бекпанов ақ батасын беріп, алдағы уақытта да чемпионның Әлем шыңдарын бағындыра беруіне тілектестігін жеткізді.

Айта кетейік, бүгінде ауданда спорт саласын дамыту бағытында ауқымды жобалар қолға алынып, жүйелі жұмыс атқарылды. Ауданымызда соңғы 3 жылда 4 спорт кешені мен спорттық алаңдар пайдалануға берілді, жуық арада тағы да Әйтеке би кенті мен Қожабақы ауылдарында 2 спорт кешені ел игілігіне табысталады.

«ТАЗА ҚАЗАҚСТАН» АКЦИЯСЫНА БЕЛСЕНЕ АТСАЛЫСУДА

Елімізде «Таза Қазақстан» тазалық акциясы тек науқан ғана емес, ол әр адамның, барша халықтың күнделікті дағдысына, өмір салтына айналып келеді. 2026 жылдың 1 шілдесінен бастап күшіне

енген ҚР Конституциясына сәйкес «Таза Қазақстан» экологиялық мәдениетті дамыту тұжырымдамасы бекітілді. Тұжырымдамаға сәйкес елді мекендердің аумақтарын абаттандыру қағидаларының

талаптарын сақтау әрбір азамат үшін міндеттелді.

Аудан әкімі Алмасбек Есмаханов тазалық мәселесін әрдайым назарда ұстап, осы бағытта атқарылатын жұмыстарға ерекше көңіл бөлуде. Тазалық – тек қоғамдық жұмыс емес, әрбір азаматтың жауапкершілігі екенін айта отырып, осы бағыттағы шаралардың маңыздылығын үнемі атап өтеді.

Аудан орталығында ұйымдастырылған «Таза Қазақстан» экологиялық акциясының тазалық жұмыстарына Әйтеке би кентіндегі мекемелер мен кәсіпорындарының қызметкерлері, аудан жастары мен «Жасыл ел» жастар жасағы белсене қатысып, санитарлық тазалық жұмыстарының қарқынды

жүргізілуіне өз үлестерін қосты.

Тазалық акциясы кезінде «Қазалы мәдени-демалыс кешені», Батыс теміржол өткелі мен Т.Бөріқұлақов, Қ.Пірімов көшелеріндегі бейберекет өскен шөптер шабылып, бағаналарды сырлау, қоқыстардан тазарту жұмыстары жүргізілді.

Таза әрі көрікті орта қалыптастыру – баршамызға ортақ міндет. Осы бағытта аудан тұрғындарының ауызбіршілігімен, туған жерге жанашырлығымен алдағы уақытта да тазалық жұмыстары жалғасып, елді мекендердің санитарлық жағдайын жақсарту мен ауданның көркін арттыруға бағытталған шаралар тұрақты түрде жүзеге асырыла беретін болады.

**Қазалы ауданы әкімінің
баспасөз қызметі**

«ҚАРЛАҢ» КӨПІРІНІҢ ҚҰРЫЛЫС ЖҰМЫСТАРЫН КӨРДІ

Қазалы ауданында Президентіміздің, Үкіметтің және облыс әкімінің қолдауымен жүзеге асып жатқан маңызды инфрақұрылымдық жобалардың бірі – «Қазалы-Қожабақы-Бозкөл-Кәукей» автомобиль жолының 16-шақырымындағы «Қарлаң» учаскесінде салынып жатқан көпір құрылысы.

Аудан әкімі Алмасбек Есмаханов тиісті сала басшыларымен бірге «Қарлаң» көпірінің құрылыс алаңына барып, нысандағы атқарылып жатқан жұмыстарды көрді.

Жалпы құны 6 млрд. 746 млн. теңгені құрайтын жоба Сырдария өзені арқылы өтетін көпір өткелін қамтиды. Көпір өткелінің жалпы ұзындығы 2,5 шақырым. Оның ішінде көпірдің ұзындығы 248,29 метрді, ал кірме жолдың ұзындығы 2,3 шақырымды құрайды.

Қазіргі таңда мердігер мекеме «НұрлыТау

ЛТД» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің құрылысшылары көпірдің негізгі тірек бөліктерін орнату және бетон тіреулерін құю жұмыстарын жүргізуде. Жоспарланған 84 дана свай қағу жұмыстары толық аяқталған. Сондай-ақ, 8 тіреудің 6-уы толық орнатылған. Қалған тіреулер мен құрылыс жұмыстары кезең-кезеңімен атқарылып жатыр. Бұдан бөлек көпірдің кірме жолдарына топырақ төсеу жұмыстары жүргізілуде.

Құрылыс алаңына 30 арнайы техника мен 80-ге жуық жұмысшы жұмылдырылған. Жұмыстар бекітілген кестеге сәйкес жүргізілуде.

Жоба толық аяқталғаннан кейін көпір өткелі заманауи талаптарға сай жарықтандырылып, жол инфрақұрылымы тиісті деңгейде жабдықталатын болады.

Нысанды аралаған аудан әкімі жауапты сала басшылары мен мердігер мекеме

өкіліне құрылыс жұмыстарын тұрақты бақылауда ұстауды, жұмыс сапасына аса мән беруді тапсырды.

– Бұл аудан тұрғындары көптен күткен маңызды жобалардың бірі. Әсіресе, Сырдария өзенінің арғы бетіндегі елді мекендерде тұратын 10 мыңнан астам тұрғын үшін нысанның

маңызы зор. Сондықтан құрылысты сапалы әрі белгіленген мерзімде аяқтап, пайдалануға беру қажет, – деді аудан әкімі.

Аудан басшысы жауапты мамандарға құрылыс қарқынын бәсеңдетпей, жұмыстарды сапалы орындау жөнінде нақты тапсырмалар берді.

БАЛАЛАРҒА ЕРЕКШЕ КӨҢІЛ-КҮЙ СЫЙЛАҒАН ШАРА

Күннің ыстығына байланысты Қазалы ауданында тұрғындарға, әсіресе балаларға қолайлы жағдай жасауға бағытталған ерекше шара ұйымдастырылды.

Қазалы мәдени-демалыс кешенінде аудан әкімдігінің ұйымдастыруымен аудандық төтенше жағдайлар бөлімінің өрт сөндірушілері мен сала мамандарының қатысуымен балаларға көтеріңкі көңіл күй сыйлаған мазмұнды іс-шара өтті.

Шарада бүлдіршіндер үшін концерттік бағдарлама ұйымдастырылып, түрлі қызықты ойындар ұсынылды. Балаларға балмұздақтар таратылып, олардың ыстық күндегі уақытын тиімді әрі көңілді өткізуіне жағдай жасалды.

Өрт сөндіру қызметінің мамандары арнайы өрт сөндіру көліктерімен балаларға қауіпсіздік талаптарын түсіндіре отырып, жаңбырлатып су шашты.

Балалардың шат күлкісі мен көтеріңкі көңіл күйіне ұласқан бұл шара тұрғындарға қолайлы жағдай жасаумен қатар, қауіпсіздік мәдениетін қалыптастырудың да маңыздылығын көрсетті.

Мұндай игі бастамалар алдағы уақытта да жалғасын табады. Себебі, тұрғындардың жайлылығы мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету, балаларға қуаныш сыйлау – басты міндеттердің бірі.

**Қазалы ауданы
әкімінің
баспасөз қызметі**

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚПЕН КҮРЕС–БАСТЫ НАЗАРДА!

Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» заңы 2015 жылғы 18 қарашада қабылданып, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғауға, сыбайлас жемқорлық көріністерінен туындайтын қауіп қатер мен сыбайлас жемқорлыққа байланысты құқық бұзушылықтың алдын

алу, олардың жолын кесу, кінәлілерді жауапқа тарту арқылы мемлекеттік органдардың, мемлекеттік міндеттерді атқаратын лауазымды және басқа да адамдардың, сондай-ақ, оларға теңестірілген адамдарды қызметпен қамтамасыз етуге және білікті мамандарды мемлекеттік қызметке алуға ынталандыруға, мемлекеттік міндеттерді атқаратын адамдардың адалдығы үшін жағдайлар жасауға бағытталған.

Сыбайлас жемқорлық кез келген елдің экономикалық және әлеуметтік дамуына кері әсерін тигізеді. Сыбайлас жемқорлық – мемлекеттің бәсекеге қабілеттілігін едәуір төмендететіні, қоғамда демократиялық қайта құруларды жүзеге асыруды тежейтіні, елдің халықаралық беделіне көлеңке түсіретіні белгілі. Бұл қоғамдағы өзара сенімге, жалпы мемлекетіміздің қауіпсіздігіне қатер төндіретін құбылыс.

Сыбайлас жемқорлықпен пәрменді күресу үшін халықтың құқықтық сау-

атын арттыру қажет. Конституциялық тәртіпті қорғау, сыбайлас жемқорлықпен күрес аясында тиімді, бірыңғай жалпы мемлекеттік саясат жүргізу, мемлекет пен азаматтардың өмір сүруінің барлық салаларында сыбайлас жемқорлық пен оның көріністері деңгейін төмендету, қоғамның мемлекетке және оның институттарына сенімін нығайту бүгінгі күндегі басты мақсат болып табылады.

Біздің қоғамда сыбайлас жемқорлыққа орын жоқ. Қоғамның барлық күш-жігерін біріктіріп, осы дерттің одан әрі ұшықпауы үшін оны тоқтатудың барлық амалдарын қолдану арқылы ғана бұл құбылысқа тиімді түрде қарсы тұруға болады. Сондықтан сыбайлас жемқорлықпен күресу барлық Қазақстан Республикасы азаматтарының азаматтық борышы деп білу керек.

**Ж.БАЙТІЛЕС,
Қазалы ауданының
жұмыспен қамту
және әлеуметтік
бағдарламалар бөлімінің
сектор меңгерушісі**

ЕСІМІН ЕЛ ҚҰРМЕТТЕГЕН АТАМДЫ МАҚТАН ЕТЕМІН

Құнарлы топырағы мен төске ұрар желі бар, жаны жайсаң адамдардан тұратын бұл өлкенің тынысы бөлек еді. Жусан исі мұрынды қарып өтіп, даланың кең әрі таза ауасын сыйласа, ойлы-қырлы жерімен де есте қалады. Ойына ойысып, қырына қарғып шығып, кедір-бұдыр жерлерді табан астында қалдырған бала өмір өткелдерінің қиын кезеңдеріне дес бермесі анық. Адам бойындағы талант пен дарынға қайтпас қайсарлық, күш бере білген осынау өлке «Аранды» ауылдық советі, «Сағындық» елді мекені еді.

Домбыраның құлағында ойнай білген атасының, әңгімешіл әжесінің, іскер әкесінің, қайтпас қайсар, табанды анасының осынау қасиеттері мен мінездерін бойында тоғыстырған Әлмәмбет атам осы жердің тумасы болатын. Ұлы Отан соғысында мерт болған әкесін көрмей, тек жақсы пікірлерді, ыстық естеліктерді естіп өмір сүру қиынға соқты. Атасы Үмбетәлі баласы Әліш атамның есімін немересінің тегіне беріп, оны ардақтап, кір келтірмеуін аманат етіп қалдырды.

Әкеге апарар жолды іздеп, архивтік құжаттарды, көз

көрген, соғыстан қайтып оралған, замандастарынан сұрастыра жүріп, Ормаш Түйтебаев есімді батырға кез болды. Мұнда бір қателік барын біліп, зерттеп, кейін қазалылық Кеңес Одағының батыры Үрмәш Түктібаев екендігін анықтады. Қиын қыстау кезеңде Балтық елдеріне сапар шегіп, Латвия жеріне аяқ басты. Сонда жатқан Үрмәш Түктібаевтың басын қайта жаңғыртып, қазақ батырын латыш жұртымен бірге ұлықтап, тойлады. Батыр жайында «Үрмәш Түктібаев» очеркі, «Батыр болып тумай-

ды» повесі жарық көрді. Бұл еңбектері КСРО көлемінде жоғары бағаланды. Соғыста қаза тапқан әкесі мен ағасының жатқан жерін таба алмай, сағынышын, зұлмат замандағы қиын кезеңдерді қағаз бетіне түсіріп, «Бәйтеректің бұтағы», «Ат тұяғын тай басар» деген шығармалары өмірге келді.

Шығармашылықпен айналыса жүріп, мемлекеттік қызметті де қоса атқарды. Арал өңірін экологиялық апатты аймақ ретінде танытуда Ұзақбай Қарамановпен бірге еңбек етті. Қазалы өңірінің Байқоңыр айлағы

мен Арал теңізінің ортасында орналасуы нағыз экологиялық аймақ екендігін дәлелдеді. Қазіргі таңда облыс көлемінде экологиялық өтемақы беріліп келеді. Қазалы өңіріндегі су тапшылығын мәселе ретінде көтеріп, шешілуіне түрткі болды. Сонымен қатар, Қызылорда облысында уақыт белдеуінің бір сағат ерте жүретінін, оның денсаулыққа зиян екендігін анықтап, дәлелдеп, жоғарғы жақпен байланысып, Қызылорда облысына Батыс өңірімен тең уақыттың қайтарылуына үлесін қосты.

Бұл еткен еңбектерді көз көріп, құлақ естіп өскен соң, қағаз бетіне түсіруді жөн көрдім. Кірпіш басып, табысын кітап алуға жаратып, өмірін еңбек жолына арнаған атам ауыр сырқаттанса да жұмыспен айналысуын тоқтатпай, дертіне дауа табатын. Атам мен әжемнің өз-өздерін ұстай білулері, сөз саптаулары арқылы бізді тәрбиелеп, үлгі көрсете білді. Осындай жандардың ұрпағы болғанымызға қуаныштымыз.

Атам мен әжемнің жатқан жерлері жайлы болсын!

Ақтоты ӘЛІШ,
немересі

ЖАНЫ ЖОМАРТ ЖЫЛҚЫАЙДАР

Қазалы ауданының құрметті азаматы, мұнайгаз саласының ардагері, өнегелі отбасының ақылшысы, тірегі, ағайын-туыс, елжұрттың жанашыры, сыйлы азамат болған, қимас дос Тәңірберген Жылқыайдар 76 жасқа қараған шағында 27 желтоқсан 2025 жылы өмірден өтті. Текті әулеттің ұрпағы Жылқыайдар 1950 жылы Арал ауданы, «Бөген» елді мекенінде балықшылар отбасында дүниеге келген. Әкесі Тәңірберген діни сауатты, тахуа адам болған.

Жылқыайдар «Бөген» аулындағы мектептен кейін үй іші Жаңақазалыға көшіп келуіне байланысты №420 қазақ орта теміржол мектебінің 9-сыныбына оқуға қабылданды. Сынып жетекшіміз Әуесбаев Жүніс ағай. Ол математика, физика, сызу, сурет пәндерінің білгірі болғандықтан мектеп бітірген оқушылары жоғары оқу орындарына, тіпті, Ресей мемлекетінің Ленинград қаласындағы политехникалық институтына оқуға түскендері де болды. Химия пәнінің мұғалімі Оспанова Хадиша апай Жылқыайдардың пәнге қызығушылығын байқап,

ерекше қамқорлыққа алып, білімінің шыңдалуына көмегін тигізді. Соның нәтижесі болса керек, Жылқыайдар Шымкент қаласындағы Қазақтың-химия технология институтына оқуға қабылданып, мұнай-газ мамандығын алып шықты.

Әр кезеңнің өзіне лайықты тұлғалы азаматтары болады. Олар әр салада ерекшелігімен көрініп, еңбегімен халқына танылып, жақсы өнегелі қасеттерімен де, ісімен де елдің алғысына бөленіп жүреді. Оларға ел сүйсініп қана қоймайды, сұқ көзден сақтасын, - деп шүкіршілік етеді.

Қимас досымыз Жылқыайдар Тәңірберген жоғары оқу орнын бітірген соң 1973-1975 жылдары жолдамамен Қырғызстан Республикасының Фрунзе, қазіргі Бішкек қаласындағы Авиаотрядта инженер болып қызмет атқарды. 1976-1982 жылдары түрлі салаларда еңбек етті. 1983-1996 жылдары Мемлекеттік жобалау институтының ГГПИ Казгипрогаз Шымкент филиалында инженер, бас инженер, жобалаушы, басшысы болды. 1997-2007 жылдары ТОО «Аргос» мекемесінде бөлім

басшысы, ТОО «Петролиум», ТОО «Ойлерс» мекемесінде менеджер болды. 2007 жылдан бастап «ЮК Газ Проект» мекемесінде өмірінің соңына дейін басшылық қызмет атқарды.

Ж. Тәңірберген Қазақстанның көптеген қалаларындағы игілікті істердің жүзеге асуына үлес қосты. Атап айтар болсақ, Қазалы ауданы, Ғани Мұратбаев аулының газ жүргізу сызбасын тегін атқарып беріп, ауылға газ әкелуді жеделдетіп, елдің алғысына бөленді. Сондай-ақ, аудандағы елді мекендерге газ жеткізіп беруге үлес қосты.

Жылқыайдардың атқарған игі істерін тілге тиек етер болсақ, мемлекет және қоғам қайраткері Бердібек Сапарбаевтың қолдауымен Қытай мемлекетіне жүргізіліп жатқан газ құбырынан Зайсанға газ жеткізуге үлес қосқан. Басқада елеулі қызметтер атқарған. Жылқыайдар досымыз осындай ел игілігі жолындағы қыруар жұмыстарының нәтижесінде Шығыс Қазақстан облысы Зайсан қаласының, Жамбыл об-

лысы, Қордай ауданының, Қызылорда облысы, Қазалы ауданының құрметті азаматы атақтары иеленген.

Досымыз Жылқыайдар тіршілігінде ешкімге кек сақтамайтын, ренжімейтін, таза ойлы, қанағатшыл, жалған сөз айтуды білмейтін азамат еді. Үлкенге де, кішіге де ізетті болатын. Кім-кімнің тілін таба білетін, көпшіл еді. Қарапайымдылығы өз алдына, достарымен сұхбат құрып, ойға алған жұмыстары жөнінде пікірлесетін, ағайын-туыстарымен араласып тұруды қалайтын.

Аллаға шүкір, Жылқыайдар құдай қосқан қосағы Рахимамен бірге ынтымағы жарасқан отбасын құрды. Біршаңырақта мағыналы ғұмыр кешіп, дүниеге ұл мен қыз әкелді. Оларға өнегелі тәрбиесін берді. Бәріде жоғары білім алып, өз мамандықтары бойынша әр салада қызмет атқарып жүр.

Амал бар ма, осындай асыл достың ортамызда жоқтығы, жанымызға батады. Тек, тілейтініміз жатқан жері жайлы, иманы жолдасы болғай.

Кластас достарының
атынан,
С.БАЙМЕН

КЕНЕДЕН САҚТАНУДЫҢ ЖОЛДАРЫ

Қырым -Кон-го геморрагиялық қызбасы адамды ауру кене шаққан кезде жұғатын вирустық ауру. Аурудың қоздырғышы табиғи ортада кенелердің, жануарлардың (ешкі, қой, сиыр, жылқы) ағзасында болады. Қырым-Конго геморрагиялық қызбасы ересек адамдармен қатар балалар мен жасөспірімдер арасында жиі кездеседі. Ауылдарда балалар мен жасөспірімдер үй шаруашылығымен (мал, қора тазалау, шөп жинау, мал бағу) айналысып, кенеден қорғануға немқұрайлы қарап, өз денсаулықтарына қауіп туғызуы жиі кездеседі және өлім жағдайына да әкелуде.

Адамдар табиғи ошақта болғанда кене шағу арқылы, мал қырқымы кезінде кездейсоқ кенелерді езіп жіберіп, немесе қайшымен қиып жібергенде кененің ішіндегі биологиялық сұйықтықтармен жанасу арқылы, малдың үстіндегі кенені жалаң қолмен жұлғанда, мал сою кезінде, оны жіліктегенде және медицина қызметкерлері «апаттық жағдайда» (қолғаптың тесілуі), науқастың қаны

медициналық манипуляция кезінде теріге немесе көзге, ауызға тиген жағдайда ауруды жұқтырып алуы мүмкін.

Қырым қанды безгегін жұқтырған науқастар аса қауіпті. Кене сілекейі арқылы адамға жұққан вирустар қанда өте жылдам көбейеді. Бірінші кезеңде адамның ыстығы 39-40 градустан асып, басы ауырып, денесі түршігіп, кейде қалшылдап, беті мен адамның шырышты қабыршықтары қызарады. Адамның дәрмені құрып, бұлшық еттері ауырып, буындары қақсап, жүрегі айнып құсады. 2-4 күннен кейін кеселдің геморрагиялық (қанды) кезеңі басталады. Науқастың жағдайы күрт нашарлап, шырышты қабыршақтары мен терілерінің кейбір жерлері қанталап, бөрітіп, қызылдақтанып кетеді. Лейкоциттер мен тромбоциттердің санының күрт азаюына байланысты адам ағзасының ауруға төзімділігінің жойылуы және қан тамырларының жарақаттануынан қанталау мен қан ағу белгілері байқалады. Адамның мұрнынан, тістерінің қызыл еттерінен, кене шаққан

жерлерінен қан ағады. Іші өтіп, бауыры ауырады, сары аурудың белгілерін береді. Осы аққан қандағы көкала қоздырғыштары айналасындағылар үшін қауіпті болып табылады. Сонымен қатар ауырғандардың өлімі 50-70 пайызға дейін жетеді. Жануарларда бұл аурусимптомсыз, белгісіз жоқ, жеңіл түрде өтеді. Аталған індет мамыр, маусым, шілде айларында өршиді. Оған себеп, жартылай шөлді және шөлді аймақтарда «көкала» ауруын таратушы кенелер тіршілікке наурыз айында шығады да, қыркүйекке дейін белсенді өмір сүріп, өсіп өнеді.

Кене шаққанда не істейсіз?

Кене шаққан жағдайда немесе денеңізге жабысқанын көрсеніз, дереу медициналық көмекке жүгініңіз. Ол адамды жергілікті медициналық мекеме 14 күнге дене қызуын өлшеп, бақылауға алады. Егер осы бақылау кезінде дене қызуы көтеріліп, аурудың алғашқы белгілері басталса дереу аурухананың жұқпалы аурулар бөліміне жолданып, науқасқа арнайы ем жүргізіледі.

Кененің шабуылынан сақтану шаралары:

Табиғатқа шығар алдында сырт киімдеріңізге репелленттер (кенелерді үркітетін аэрозольдар) сеуіп алыңыз;

Ашық түсті киім киіңіз, сол кезде киімге жабысқан кене бірден көзге түседі;

Шалбардың балағын етікке немесе шұлыққа салу, ұзын жеңді, жеңінде резинасы бар киім кию, жағасы жоғары түймеленетін, капюшоны бар киімдер кию қажет;

Демалу үшін ашық, күн көзі тікелей түсетін жерді таңдаңыз, сол жерден өзіңіз көлеңке жасап алыңыз;

Үйге кірер алдында киімдеріңізді, денеңізді түгелдей қарап шығыңыз және жаныңыздағы адамдардың денесінде кененің бар жоғын жиі тексеріп отырыңыз;

Мал басын, мал қораны, ауланы қоқыстардан тазалап, көктем және күз айларында кенеге қарсы өңдеу шараларын жүргізу қажет.

Г.ҚАРАШАЕВА,
Қазалы аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау басқармасының жетекші маманы

ШЕГІРТКЕ – ЕРЕКШЕ ҚАУІПТІ ЗИЯНКЕС

Шегіртке – ауыл шаруашылық дақылдарына аса зор зиян келтіретін ерекше қауіпті зиянкестердің бірі. Қысқа уақыт ішінде егістік алқаптарды, жайылымдарды, шабындықтарды зақымдап, өнім көлемінің төмендеуіне, сондай-ақ, ауыл шаруашылығына елеулі экономикалық шығын келтіреді. Аса қауіпті зиянкестер қатарына жататын үйірлі шегіртке «Құмжиек», «Шөкен», «Майлыбас» ауылдық округтерінің «Қарақұм» беткейінде қоныстанған.

Шегіртке топырақтың беткі

қабаты қызғанда, яғни ауа температура-сы +15+25 болғанда жер бетіне шығып қоректене бастайды. Дернәсілдер күбіршектерден ауа-райына байланысты 2-3 кезеңде шығуы мүмкін. 7-10 күнде бір түлеп 25-30 күнде қанаттанып ересек шегірткеге айналады. Содан кейін шағылысып, ұрғашылары 1-2 күбіршек салып, күбіршекте 40-55 жұмыртқаға дейін болады. Мұнан кейін италиялық прус өледі, яғни бір жаздағы өміршеңдігі 60-70 күнге созылады. Біздің аудан жағдайында шегірткенің шығуы

ауа-райына байланысты мамыр айының екінші онкүндігінде, шағылысып жұмыртқа салуы шілденің бірінші-екінші онкүндігіне келеді.

Шегіртке жарық сүйгіш зиянкес болғандықтан, түңгі мезгілде елді мекендердің көшедегі жарықтарына ұшып келеді. Шегірткелердің көп жылдық динамикасында циклдық кезең байқалады, қатты көбеюлер мен депрессиялық жағдайлар кездесіп отырады.

Шегіртке зиянкестеріне қарсы химиялық өңдеу жұмыстарын ке-

сте бойынша тендер жеңімпаздары бүріккіш жер агрегатымен және аса жеңіл ұшақпен жүргізеді. Ауыл шаруашылық жерлерін зиянкестерден кешенді қорғау үшін, олардың сандарын жете бақылап (бір шаршы метрде 3-ке дейінгі уланбайды), уақытылы химиялық әдіспен дернәсілдердің 2-3 жас кезінде өңдеу жұмыстарын жүргізудің тиімділігі жоғары. Сондықтан шегіртке дернәсілдері байқалғанын аумақтық әкімшілік немесе шаруашылық қызметкерлері, жеке қожалықтар «Республикалық фитосанитариялық ди-

агностика және болжамдар әдістемелік орталығы» РММ Қазалы аудандық филиалына (телефон нөмірі 22-8-49) немесе ҚР АШМ Агроөнеркәсіптік кешендегі мемлекеттік инспекциясына (телефон нөмірі 21-7-60) хабарлауларыңызды сұраймыз.

Аралбай ЖАЛГАСОВ,
ҚР АШМ АӨК Мемлекеттік инспекция комитетінің Қазалы аудандық аумақтық инспекциясының бас маман-өсімдіктерді қорғау және карантині жөніндегі мемлекеттік инспекторы

Меншік иесі: «ТҮРАН-ҚАЗАЛЫ»
жауапкершілігі шектеулі серіктестігі.

ДИРЕКТОР
Нұрбол ӘЛМӘМБЕТОВ

БАС РЕДАКТОР
Раушанбек СЕЙТЕНОВ

Газет Қазақстан Республикасының Ақпарат Министрлігінде 2004 жылғы 15 наурызда тіркеліп, №4801-г куәлігі берілген

Газет аптасына екі рет: сәрсенбі және сенбі күндері шығады.
Газет «Тұран-Қазалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің баспаханасында компьютермен теріліп, беттеліп, офсеттік тәсілмен басылды.
Редакция мен баспахананың мекен-жайы: 120400, Қызылорда облысы, Қазалы ауданы, Әйтеке би кенті, Қ.Пірімов көшесі, №14 үй.
Телефондар: директор - 2-17-49, бас редактор - 2-47-77, факс 8 (724-38)2-17-49.
Тарату аумағы: Қызылорда облысы.
Газет табыс етілмесе, 2-13-91 телефонына хабарласуға болады.
Жариялымдар газеттің түпкілікті көзқарасын білдірмейді. Жарнама мазмұнына жарнама беруші жауапты.

E-MAIL: tooturankazaly@bk.ru

Таралымы 11707 дана.